

RASSPECIFIKA AVELSSTRATEGIER FÖR DANDIE DINMONT TERRIER

På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige 2001 fattades beslut om att det för varje ras skall finnas en rasspecifik avelsstrategi. Uppdraget att utforma dessa lades på specialklubbarna som i sin tur delegerar ut arbetet på rasklubbarna. Samordningsansvaret kvarstår hos specialklubben.

Vad är en rasspecifik avelsstrategi- och behövs den?

1987 presenterade Europarådet en konvention om hållandet av sällskapsdjur och inte minst om avel av densamma. Här påpekades vikten av en sund och genetiskt hållbar avel dvs en avel som inte leder till defekta eller sjuka djur och som bygger på långsiktighet. Frågor om avel diskuteras kontinuerligt inom rådet. Från samhällets sida har man även på andra sätt påtalat vikten av en sund hundavel. Djurskyddslagen och djurskyddsförordningen är skrivna på ett sådant sätt att andemeningen inte kan missförstås.

Allra viktigast är kanske inte påtryckningar utifrån utan det faktum att de flesta av landets uppfödare själva har intentionen att föda upp friska och sunda hundar med goda mentala egenskaper, en strävan som kommer till uttryck i SKK.s Avelspolicy.

Arbetet med RAS kan delas in i tre delar

1. Rasens historiska bakgrund och utveckling
2. Beskrivning av nuläget
3. Slutsatser, målinriktningar och prioriteringar för framtiden

De aspekter vi bör ta hänsyn till är:

Hälsa
Funktion
Mentalitet
Genetisk variation
Exteriör

Utformandet av avelsstrategin skall grundas på fakta.

Rasens historiska bakgrund och utveckling.

Dandie Dinmont Terrier har som rastyp varit konstant sedan slutet av 1600-talet. Den har fått sitt namn efter Dandie Dinmont, en av personerna i Sir Walter Scotts roman Guy Mannering. Förebild för hundbeskrivningen i romanen var små strävvhåriga jaktterrier, som sedan länge funnits i Cheviotbergen. Sedan boken kommit ut och blivit en dåtida bestseller blev också Dandie Dinmont terriern synnerligen populär och efterfrågad och allehanda liknande hundar såldes för att vara Dandie Dinmont. Detta intresse utarmade rasen, men efter en tid ebbade entusiasmen ut och populariteten sjönk. Några kvarvarande uppfödare kunde emellertid återföra rasen till den ursprungliga typen av utpräglad jaktterrier.

Dandie Dinmont terrier intar med sitt speciella yttre en särställning i terriergruppen.

Den första rasklubben bildades i England 1875 och tillhör tillsammans med Bulldogklubben landets äldsta rasklubb.

Rasen hålls numera endast som sällskapshund.

Rasstandarden överensstämmer i stort med den ursprungliga

.

Rasstandard se bilaga 1

.

Som fallet varit med de flesta raser så har Dandien till att börja med kommit till landet i spridda exemplar genom privata importörer, den första kända redan 1894. Några kullar föddes upp på 40-talet, men inte förrän i början av 60-talet kan man säga att rasen etablerat sig för gott.

Kennel Ivanhoe välkänd för sin uppfödning av Airdaleterrier tog på 60- och 70-talen in flera högklassiga Dandies från England och även från Finland. Med detta startade en kontinuerlig uppfödning av rasen. Ungefär 10 år senare såg rasen fler uppfödare registrera sig och med dem följde också fler importörer.

Importer

Åren	Antal
1973 – 1982	12 hundar
1983 – 1992	10
1993 – 2002	19
Totalt	41

Den största andelen Dandies har direktimporterats från England. Importer förekommer också från Finland, Ungern och Holland. Hundar vars föräldrar inte så långt tillbaka i stamtavlan också har engelsk bakgrund.

1996 och 1997 importerades inte mindre än 5 halvsyskon efter en i USA och England framgångsrik hanhund, Ch Pennywise Postage Due at Bencharra som idag har inte mindre än 73 barnbarn och toppar denna lista.

Hälsa

En begränsad popularitet är som bekant ett gott hälsoskydd och trots en relativt snäv avelsbas har rasen haft få hälsoproblem

Cancersjukdomar syns inte vara speciellt förekommande.

Den långa ryggen kan drabbas av diskbräck. Denna sjukdom får anses både ärftligt och miljömässigt betingad. Dandiens rygg skall vara välvd över ländpartiet, inte rak som hos en tax. Får valpen under sin uppväxt röra sig fritt i stor utsträckning bygger den upp en stark muskulatur till skydd, men man kan inte bortse från ärftlighet. Hundar som drabbats har ej använts i avel, men eftersom åkomman kan inträffa sent i livet har det naturligtvis tyvärr förekommit att drabbade hundar redan hunnit gå i avel. Uppfödarna är medvetna om att man bör vara observant.

Hudproblem har förekommit men knappast mer än i andra raser.

Fertilitet- vari inbegrips dräktighet, antal födda valpar, förlossningsproblem och hanhundars parningsförmåga är – om man skall stödja sig på SKK:s statistik över antalet födda valpar per kull – inte helt utan problem. Av denna statistik kan man utläsa att under tre 10 årsperioder som behandlas här, antalet valpar per kull i snitt har minskat. Av 47 valpkullar under tiden 1983 – 1992 var genomsnittet födda valpar per kull 4,3. Under tiden 1993 – 2002 har antalet valpkullar ökat till 63 medan antalet valpar i snitt är nere i 3,2 per kull

Vissa problem har erfarenhetsmässigt visat sig vara ärftliga där lågt antal valpar i kullarna även dragit med sig förlossningsproblem. Vissa problem har i efterhand kunnat förklaras med att tikarna haft för den oerfarna uppfödaren avvikande löpcykler, dvs ägglossning har föregåtts av större antal dagar än vad som anses normalt. Här kan också hanhundars parningssvårigheter dyka upp. Är tiken inte mogen för parning på normala 13 – 15 dygnet utan kanske på 19 – 21, bäddar det ju för problem. Numera har man ju helt andra möjligheter att räkna fram lämpligt parningsdag genom blodprov.

Pyometra är och förblir nog ett problem. Om man kan relatera det till Dandiens ”jordnära” fysiologi är det svårt att tro att vi kan komma tillrätta med den. Inte heller ser man något ärftligt samband i linjerna. Enligt veterinärer är pyometra så pass vanlig att man inte kan relatera den till någon eller några speciella raser.

Något som förekommit i rasen och som fortfarande tycks drabba i lika hög grad är rubbad sköldkörtelfunktion, thyreoidea. Även om denna åkomma kan behandlas – och drabbade hundar tycks kunna bli lika gamla som friska Dandies – önskar man att frekvensen kunde gå ner.

Den bland relativt många hundraser förekommande Cushings sjukdom – vilken innebär en överproduktion av cortisol från binjurarna – har också påvisats i rasen. Två kända fall (besläktade individer) har förekommit under 2004 men enligt försäkringsbolagen skall ytterligare fall förekommit under de senaste 10 åren. Frekvensen är således inte stor men bör beaktas.

Den på senare år mer uppmärksammade och fruktade ögonsjukdomen glaucom var under 60 – 90-talet en helt okänd sjukdom för de svenska Dandieuppfödarna. Eftersom sjukdomen har ett dramatiskt förlopp är det svårt att tro att sjukdomen kan ha förekommit utan att ha blivit observerad.

Vad beträffar Dandiens speciellt stora runda ögon finns här ett problem som vi bör beakta eftersom det kan anses ärftligt betingad. Vissa individer har så pass mycket besvär med rinnande ögon att huden under ögonen kan bli irriterad. Man bör inte para individer som båda har rinnande ögon.

På det hela taget är rasen frisk och många dandies uppnår en hög ålder.

Funktion

Som alla terriers har Dandien ursprungligen varit en jakthund, en utmärkt bekämpare av råttor, möss och ormar.

Det framgår klart av Dandiens fysionomi, lång, smidig kropp för att komma ner i gryt och hålor. Grävlinglika framtassar med långa kraftiga klor. Käkarna är kraftiga och tänderna stora i förhållande till rasens storlek. Om någon Dandie i Sverige används till jakt är inte känt. Dandien är idag enbart en sällskapshund.

Mentalitet

Gemensamt med andra terriers har Dandien mod och intelligens. I övrigt liknar Dandien inte mycket andra terrier. Dandien är lugn och eftertänksam och "inte på väg" som många andra terrier. Den är sällan "på tå" utan vilar i stående på bakre delen av framtassarna till skillnad från de flesta andra terrier. Dandien är inte särskilt road av kamp eller att hävda sig mot andra hundar, men provocerad kan den försvara sig. Dandien är vänlig och intresserad av människor och klart barnvänlig, men litet av en enmanshund. Den har som regel en speciell människa som den tycker allra mest om.

Dandiens mentalitet är tydligt mycket starkt genetiskt betingad. Tyvärr finns det undantag och uppfödarna har här ett mycket stort ansvar. En Dandie som saknar mod men har intelligens är en katastrof likaväl som en Dandie som har mod men saknar intelligens,

Genetisk variation

Den genetiska variationen hade kunnat vara större om inte andra världskriget så hårt åderlätit de engelska kennlarna så att hela stammar försvann. Importer med klara försök till genetisk variation har gjorts, men redan efter ett par generationer finner man ofta samma hundar i stamtavlorna. Eftersom hälsa och mentalitet i allra största utsträckning varit mycket goda har ingen egentligen höjt någon varnande röst, Inte förrän nu i slutet av 90-talet och då i samband med att så gott som samtliga aktiva uppfödare (och de är inte många) importerat avkommor efter en och samma amerikanska avelshund. En hanhund som toppat listan över framgångsrika avelshundar alla raser i flera år i England, Denna hanhund hade inte några anor gemensamma med de engelska Dandies förrän i femte led. När nu dessa avkommor i stort sett gjort sitt har man gjort mer eller mindre lyckade försök att förnya och utöka den genetiska variationen, Framtiden får utvisa hur utvecklingen går. Förhoppningsvis kan vi i några generationer rida på vågen av goda egenskaper från "amerikanen" där framförallt sunda rörelser och minskad storlek gjort ett stort lyft för rasen.

Vår ras är utsatt pga sin litenhet och det är på gott och ont. Likväl som en avelsbas som står och stampar och därigenom höjer koefficienten till oroande höjder, är ett par obesläktade importörer något som kan påverka rasen snabbt och med långtgående resultat. Vad gäller sjukdomar gäller samma sak.

Exteriör

Om rasen ändrat sin exteriör under de 30 år som behandlas är det nog framförallt huvudena som har blivit bättre, mer rastypiska. Markerat stop, relativt kort nos och lågt ansatta öron är några av rasens kännetecken .

Standarden säger att vikten inte får överstiga 8 – 11 kg och idag finner vi inte så många tungviktare som för ca 10 år sedan eller mer. Det är positivt att man utan att förlora något har lyckats med att få ner storleken till den önskvärda. Att vi idag visar våra hundar på utställning betydligt mer ”stylade” än för 20 år sedan har ju knappast med exteriören att göra.

Kvaliten exteriört på våra Dandies har förbättrats.

Avel

Genetiker P-E Sundgren har fått i uppdrag av Dandie Dinmont Club att göra en avelsanalys av vår ras utifrån SKK:s databas och ”Lathunden”. Följande har framkommit vid denna analys.

Registreringar och inavel

Födda valpar och beäknad inavel åren 1992 – 2002

Född år	Antal	Inavel %	Stamtavlans djup
1992	26	4,9	4,6
1993	21	4,2	4,8
1994	27	2,9	4,2
1995	23	4,4	4,6
1996	21	2,2	4,0
1997	35	1,8	4,6
1998	23	3,3	4,6
1999	11	2,3	4,4
2000	25	2,4	4,8
2001	29	5,1	4,6
2002	43	4,0	4,9
Antal totalt/ Medelvärden	284	3,5	4,6

Antalet födda valpar har legat relativt lågt under hela perioden med ett minsta antal om 11 året 1999 och en kraftig ökning 2002 till 43 registrerade.

Den genomsnittliga inavelsnivån i rasen beräknas fem generationer bakåt.

Den genomsnittliga inavelsgraden har varierat kraftigt och periodvis varit acceptabelt låg, 2,5% eller lägre. De båda senaste åren visar dock en påtaglig stegring av inavelsgraden mot oroväckande höga värden.

Avelsbas (effektiv population)

Förändring i effektiv population (avelsbas) 1990 – 2002

År	Kullar	Valpar	Utnyttjad Ne	Tillgänglig Ne
1992	44	134	17	89
1997	61	153	>500	62
2002	60	173	30	35

1/Kullar och valpar räknade 5 år bakåt från angivet år

2/Ne=effektiv population(avelsbas)

Tabellvärdena visar att den tillgängliga avelsbasen hela tiden sjunkit under den aktuella perioden.

Den utnyttjade avelsbasen steg kraftigt för perioden fram till 1997, vilket överensstämmer med den stadiga sänkningen av inavelsnivån 1995 – 1997.

Förlusten av ärftlig variation var liten under den perioden vilket är vad som reflekteras i den höga siffran för tillgänglig avelsbas.

Värdena för både utnyttjad och tillgänglig avelsbas har sedan sänkts ned till oroväckande låga nivåer. Nivåerna är så låga att om ingenting görs för att förändra situationen, kommer att förlora så mycket ärftlig variation att dess fysiska och mentala hälsa allvarligt äventyras inom några få generationer.

Situationen är också den att problemen inte kan lösas annat än med ett ordentligt inflöde av obesläktade avelsdjur genom import.

Hanhundsanvändning

Möjligheterna att bevara ärftlig variation i en ras är i betydande grad beroende av antalet för avel tillgängliga handjur och det sätt på vilket de används i avel.

Beräkningarna utgår från att en genomsnittlig hanhund utnyttjas i avel under en period av 4 – 5 år. För att upprätthålla en rimlig bredd i aveln bör ingen hanhund tillåtas att producera mer än maximalt 5% av antalet valpar i en generation. Med detta menas 5% av det totala antalet registrerade valpar i den svenska populationen under en femårsperiod.

Vid en registrering av 40 valpar/år, räknat med de värden som syns gälla efter år 2000, skulle för rasen idag medföra att en maximal livstidsproduktion önskvärt max ca 10 valpar. Vid en genomsnittlig kullstorlek av ca 3,5 valpar skulle det innebära totalt högst 3 kullar per använd hane.

Antalet barnbarn per hane kan vara upp till det dubbla antalet valpar. Varje valp har ju både en farfar och en morfar. För rasen skulle därmed 20 barnbarn vara ett önskvärt maximum.

Åren 1995 – 1997 importerades 5 halvsyskon, alla avkommor till CH Pennywise Postage Due At Bencharra, en amerikansk export till Storbritannien.

Dessa halvsyskon har gått i avel och lämnat följande antal avkommor och barnbarn.

Hundens namn	Antal barn	Antal barn i avel ¹	% av barnen	Antal barnbarn
Hanar				
Mosterlada Glentanar of Inzievar	7	2	28,6	8
Dentgate Atlanta	27	3	11,1	21
Hendell The Philatelist	12	1	8,3	2
Tikar				
Blaven Miranda	13	4	30,8	34
Borderstone Elite Emissary	14	5	35,7	46
Summa	73	15	snitt 22,9 %	111

¹2001 importerades ett barnbarn till ”amerikanen” Bencharra Lunar Lord som t.o.m 20041231 lämnat 33 avkommor.

I en ras med så begränsat antal hundar som inom Dandie Dinmont terriers finns det knappast utrymme för någon egentlig avkommeprövning. Man tvingas i stället lita till urval baserat direkt på hundars egna prestationer och egenskaper. Om man både skall ta hänsyn till exteriör och mentalitet samt dessutom i någon grad gardera sig mot ärftliga sjukdomar och defekter som debuterar först i vuxen ålder, så blir konsekvensen att avelshundar, både hanar och tikar, bör bli minst 2 och helst tre år gamla innan de används i avel.

Mentala egenskaper

Inga prövningsformer för mentala egenskaper har kommit till användning hittills. Rasklubben rekommenderas att inleda ett arbete med mentalbeskrivning.

Hälsoenkät

För första gången sedan rasklubben bildades sändes en hälsoenkät ut till klubbens medlemmar. Den besvarades för 122 hundar.

Den större andelen svar lämnades för yngre hundar.

När det gällde yngre hundar var framför allt hudproblem, mag-tarmproblem, ögon- och öroninflammationer vanliga. Två 1-år gamla hundar var opererade för tumörer. Demodex har nyligen upptäckts i rasen.

När det gällde äldre hundar var diskbråck, livmoderinflammationer, prostata- och njurproblem hos äldre hanhundar vanliga. Sköldkörtelrubbing fanns också i rasen hos företrädesvis äldre hundar.

Inga uppgifter om Glaucom eller Cushing har lämnats.

Se bilaga 2. Hälsoenkät

När vi begärt in försäkringsstatistik från AGRIA och Sveland förekommer fall av Glaucom och Cushing.

AGRIA har betalat ut ersättning för tre fall av Glaucom 1998,1999,2003 och tre fall av Cushing åren 1999,2000,2003. Ersättning har också utbetalats för sju fall av Hypothyeros, 1995,1997,1999,2000,2000,2001,2002 sju fall av diskbråck 1995,1997,1999,1999,2000,2000,2000 och inte mindre än åtta fall av kejsarsnitt . Statistiken från AGRIA är mycket detaljerad.

Sveland gör en sammanfattande kommentar om ersättningar och anser att rasen är överrepresenterad vad gäller ersättningar.

Ersättningar har lämnats för följande diagnoser, diskbråck, hornhinneinflammation, livmoderinflammation, mag-tarmkatarr, juvertumör och kejsarsnitt och förlossningshinder. Kommentaren är att man bör vara försiktig med att dra slutsatser då antalet försäkrade hundar gäller 86 st. Diskbråck förefaller emellertid vara relativt vanlig i rasen..

Vid diskussioner med bl a P-E Sundgren framhåller han att hudinfektioner, Demodex, ögon- och öroninflammationer har ett samband hundarnas immunförsvar. Detta gäller även tumörer hos unga hundar , vilket också anses ligga till grund för fall av Cushing. Sjukdomen Cushings syndrom orsakas av tumörer i binjurarna med kraftigt ökad hormonproduktion och åtföljande störningar. Tumörer uppstår hos de flesta djur men tas om hand av ett normalt fungerande immunförsvar. När tumörer börjar växa är det ofta en signal om att immunförsvaret sviktar. Det kan i sin tur orsakas av långvarig inavel i en ras som därmed fått sitt allmänna immunförsvar kraftigt försvagat. Fruktamhet och motståndskraft mot infektionssjukdomar är båda egenskaper som styrs av samma gensystem..

Detta ger oss anledning att återigen fundera över inavel och genetisk variation.

AVELSPOLICY FÖR DANDIE DINMONT TERRIER

Dandie Dinmont Clubs övergripande mål är att väcka intresse för och främja avel av mentalt och fysiskt sunda och exteriört fullgoda och rastypiska Dandie Dinmont terriers.

Utvecklingen av vår ras grundar sig på uppfödarnas val av avelsdjur. Ärftlig variation är en förutsättning för rasens möjlighet att fortleva. Aveln skall vara målinriktad och långsiktig. Den skall inte leda till brister avseende hälsa, mentalitet, funktion och heller inte minska genetisk variation i rasen.

Dandie Dinmont Club ansvarar i samarbete med Svenska Kennelklubben och Svenska Terrierklubben för rasens utveckling i Sverige.

För att rasen skall utvecklas så gynnsamt som möjligt bör Dandie Dinmont Club utarbeta riktlinjer som stöd för avelsarbetet.

Följande bör prioriteras;

- * Genetisk variation och minskad inavelsgrad
- * Verka för att rastypisk mentalitet bibehålles
- * Arbeta för en god hälsa som möjliggör ett gott liv, samt kartlägga kända sjukdomstillstånd och utbredning i rasen så att dessa kan undvikas i avelssammanhang
- * Sträva efter en exteriör som så långt möjligt motsvarar rasstandarderna.
Till avel använda kvalitetsmässigt goda individer vad gäller funktion och exteriör.
- * Se över fertiliteten hos rasen, samt sträva efter naturliga parningar, födslar och tikens förmåga att ta hand om sin valpkull.

AVELSSTRATEGI FÖR DANDIE DINMONT TERRIER

Ökad genetisk variation

Det är betydelsefullt att bibehålla rasens genetiska variation genom att minska inavelsökningen i rasen, hålla inavelsgraden låg för enskilda kullar och begränsa användandet av enskild hanhund.

Överanvändning av enskilda hanar eller tikar är en faktor som kraftigt kan begränsa den genetiska variationen och ökar risken för att recessiva defektanlag ska komma till uttryck.

Strategi.

Inte göra närmare släktskapsparningar än kusin-parning dvs ej ha en högre inavelsgrad än 6,25 för varje enskild parning

Inavelsökning och effektiv population beräknas och publiceras fortlöpande för rasen för att göra uppfödarna medvetna och stimulera till användande av fler svenskfödda avelsdjur.

Hanhundar bör användas till tikar av olika härstamning.

Komplettera med väl genomtänkta import. Den som importerar en hund skall känna till hundens härstamning minst 5 generationer bakåt. Detta för att undvika import av linjer som redan finns i Sverige.

Vi bör arbeta för att bestämma ärftlig variation med DNA-testning.

Hälsa

Uppfödare arbetar för att bibehålla och förbättra en god hälsa som möjliggör ett gott liv för våra hundar.

De bör också känna till de sjukdomstillstånd som förekommer i rasen.

Strategi

För att begränsa sjukdomar i rasen skall sjuka djur uteslutas ur avel. När det gäller sjukdomar med okänd arvsång skall stor försiktighet iakttas då det gäller syskon till drabbad hund.

Detta är vad som kan uttalas ur strikt genetisk synpunkt till dess man vet mera.

Till sjukdomar med känd arvsång kan förhållningssättet vara ett annat.

Klubben bör inhämta rekommendationer från veterinärmedicinsk expertis och SKK.

Varje uppfödare måste sedan överväga eventuell fortsatt avel på föräldradjur, syskon och andra nära släktingar.

Avelshundar, både tikar och hanar bör ej användas i avel före två års ålder med hänsyn till ärftliga sjukdomar som debuterar först i vuxen ålder.

Hälsoenkäter genomförs kontinuerligt.

Klubbmöten anordnas med inbjuden veterinär för att förbättra kunskapen hos uppfödare/medlemmar om de vanligast förekommande sjukdomarna i rasen.

Exteriör, mentalitet och funktion

Uppfödaren skall vara väl förtrogen med rasstandarden och dess innebörd samt värna om rasens vänliga sinnelag.

Uppfödaren skall också eftersträva funktionsduglighet.

Strategi

Valpköpare skall upplysas om Dandiens mentalitet och funktion.

Klubben anordnar utbildning av uppfödare /medlemmar om rasstandarden och dess innebörd samt rörelsernas betydelse för funktionsduglighet.

Att i samarbete med Svenska Terrierklubben verka för MH- beskrivningar och föreläsningar om mentalitet.

Fertilitet

Fertiliteten inom rasen bör bibehållas , helst förbättras så att antalet valpar i snitt per kull ökar.

Att arbeta för att valpningskomplikationer och utebliven dräktighet minskar och att hundarna parar naturligt.

Strategi

Att minska inavelsökningen och hålla inavelsgraden låg för enskilda kullar.

Uppfödare skall beräkna inavelskoefficient innan parning.

Parningsvillighet vid val av avelsdjur bör beaktas.

Föräldradjuren bör ej gå i avel före 2 års ålder.

Utreda orsaker till valpningskomplikationer för att därefter kunna formulera en handlingsplan.

.

.

.Dokumentet är framställt på uppdrag av SKK, Svenska Terrierklubben och Styrelsen för Dandie Dinmont Club

April 2005

Faställd av Svenska Kennelklubbens Avelskommitté 2006-06-15.